

อนาคตภาพการบริหารการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ตามแนวยุทธศาสตร์การแก้ไข
ปัญหาการศึกษาไทยแลนด์ 4.0

Scenario Management Studies, University of Mahamakutrajawittayalai College. Long The
Strategic Problems of The Thailand 4.0

ภคณัฐ สวัสดิ์วิศิษฐ์¹, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดำรงค์ เบญจศิริ²
Pakkanat sawatdivisit ¹, Assist.Prof.Dr.Damrong Banjakeeree²
ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ.2563

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการบริหารการศึกษาของมหาวิทยาลัย
มหามกุฏราชวิทยาลัยตามแนวยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาการศึกษาไทยแลนด์ 4.0 2) เพื่อพัฒนานาอนาคตภาพ
การบริหารการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ตามแนวยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาการศึกษา
ไทยแลนด์ 4.0 เป็นการวิจัยแบบรูปแบบการคาดการณ์เชิงอนาคต EDFR กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้
เกี่ยวกับ (1) ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ (2) ด้านการผลิตและพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา (3) ด้าน
การประกันคุณภาพการศึกษา (4) ด้านการผลิตงานวิจัย (5) ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร (6) ด้าน
การบริหาร จำนวน 17 ท่าน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าร้อยละ
ค่าพิสัยควอไทล์

ผลการวิจัยพบว่า

1) ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ มหาวิทยาลัย ควรจะต้องทำการศึกษาและทำการปรับปรุง
หลักสูตรที่เป็นภาคภาษาอังกฤษให้เพิ่มมากขึ้น และจะต้องมีการเพิ่มเติมหลักสูตร ที่สามารถตอบสนองต่อ
ความต้องการของนักศึกษา และผู้ที่สนใจทั่วไป โดยใช้วิธีการต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วม เช่น การนำเสนอว่า
มหาวิทยาลัยไม่ใช่สถานศึกษาสำหรับพระภิกษุสงฆ์เท่านั้น แต่บุคคลทั่วไปสามารถที่จะเข้ามาทำการศึกษาได้
และจำเป็นจะต้องมีการพัฒนาหลักสูตรที่ตอบสนองต่อความต้องการขององค์กรต่างๆ ในอนาคต เพื่อให้
บัณฑิตที่จบมาและไม่ม้งานทำ สามารถนำไปประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) ด้านการผลิตและ
พัฒนาบุคลากรทางการศึกษา มหาวิทยาลัย ควรฝึกอบรมและส่งเสริมให้บุคลากรทางการศึกษารุ่นใหม่และ
บุคลากรทางการศึกษารุ่นเก่า นำเอานวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา เข้ามาใช้ในการจัดการเรียนการ
สอนให้เพิ่มมากขึ้น มีจัดทำแผนการผลิตและพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาที่เหมาะสม

3) ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ควรมีความ
ต่อเนื่องทั้งในส่วนกลาง และส่วนวิทยาเขต มีการจัดทำแผนการประกันคุณภาพและการพัฒนามาตรฐาน
การศึกษาอย่างครบถ้วน มีการสร้างเครือข่ายเพื่อเพิ่มการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรให้พร้อมที่ทำงานได้
อย่างมีประสิทธิภาพ

¹ นักศึกษาปริญญาเอกุษฎีบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

4) ด้านการผลิตงานวิจัย มหาวิทยาลัยต้องส่งเสริมการจัดทำวิจัยให้เพิ่มขึ้น ทั้งในงานวิจัยของนักศึกษา และงานวิจัยของอาจารย์ที่ทำงานประจำอยู่ในมหาวิทยาลัย อีกทั้งควรเผยแพร่ผลงานวิจัยที่มีอยู่ให้เพิ่มมากขึ้นทั้งในระดับชาติและระดับสากล ตลอดจนส่งเสริมความรู้ในการจัดทำวิจัยให้กับคณะครูอาจารย์ นักศึกษาเพื่อทำให้งานวิจัยมีคุณภาพและเป็นที่ยอมรับในระดับสากล

5) ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร มหาวิทยาลัย ควรส่งเสริมการใช้ เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการสื่อสาร เพื่อการศึกษาเพิ่มมากขึ้น พัฒนาระบบ เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ มีการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ระบบ เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร กับบุคลากรทุกระดับ เพื่อการศึกษา อย่างถูกต้อง และเหมาะสม

6) ด้านการบริหาร มหาวิทยาลัย จะต้องจัดทำโครงการการอบรมให้กับบุคลากรในด้านการวิชาการ ให้เพิ่มขึ้น พัฒนาด้านการบริการวิชาการ ปรับปรุงและพัฒนากิจการบริการจัดการต่างๆ ของมหาวิทยาลัย ให้ก้าวหน้า และก้าวหน้า มีการจัดทำแผนพัฒนาการบริหารจัดการ โดยให้มีแผนในองค์กรทุกๆ ระดับ เพื่อทำให้เกิดการผลิตนักบริหารมืออาชีพ ที่มีคุณภาพ มีประสิทธิภาพ ก้าวทันต่อไทยแลนด์ 4.0 มีการเตรียมบุคลากรทุกระดับให้มีความพร้อมต่อการบริหารการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยตามแนวยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาการศึกษาไทยแลนด์ 4.0 และวางแผนและปรับนโยบายของมหาวิทยาลัยให้สอดคล้องต่อการบริหารการศึกษาตามแนวยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาการศึกษาไทยแลนด์ 4.0 ให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

คำสำคัญ : 1. ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ 2. ด้านการผลิตและพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา 3. ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา 4. ด้านการผลิตงานวิจัย 5. ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร 6. ด้านการบริหาร

ABSTRACT

This dissertation with the following objective;

1. to study the state of problems in education administration of Mahamakut Buddhist University according to strategy in educational problem solution of Thailand 4.0.
2. to develop the scenario in education administration of Mahamakut Buddhist University according to strategy in educational problem solution of Thailand 4.0.

The Research found that

1. In the state of problems, the university should encourage and support the use of ITC for study which is in line with strategic plan set up by the university, create handbook for ITC using, develop work management system in information technology to systematically cooperate both internal office and external office, and develop ITC system for learning in the form of online network with regional campuses or increase the use of online system in the future.
2. The scenario in education administration of Mahamakut Buddhist University had 6 aspects; (1) Curriculum and Learning Management, the university should study and improve the curricula in English, and design new courses that interest and response to the requirements of students and the interested. (2) Producing and Developing Educational Personnel, the university

should arrange the training and support young and old teachers to use innovation and educational technology in teaching and learning system, set a plan for producing and developing teachers appropriately and concretely, and monitor and control ethics and conduct of the teachers. (3) Education Assurance, the university should improve education assurance system continuously in the Headquarters and campuses, and set plans in education assurance and education standards development. (4) In research, the university should support both students and teachers to do researches and publicize the works in national and international levels. (5) In information technology, the university should promote and support the use of information technology in learning, develop the system of information technology efficiently, and promote and support the literacy in information technology to the university personnel in every level. (6) In administration, the university should set academic training plans for personnel by placing a focus on training management and academic service, set a plan for academic service development with cooperation of community, and improve administrative systems in the university and in other sectors in every level in order to produce professional administrators with quality and efficiency to cope with Thailand 4.0

Keyword : 1. Curriculum and Learning Management 2. Producing and Developing Educational Personnel 3. Education Assurance 4. In research 5. In information technology 6. In administration

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ปัจจุบันประเทศไทยกำลังจะทำการพัฒนาประเทศเข้าสู่การบริหารงานตามนโยบายของรัฐบาล โดยใช้วิธีการของการบริหารงานในยุค 4.0 หรือเรียกอีกอย่างว่า “ไทยแลนด์ 4.0” มาเป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศ นายกรัฐมนตรีได้มีการมอบหมายให้คณะรัฐมนตรีในตำแหน่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง จะต้องมีส่วนในการปรับยุทธศาสตร์ในการบริหารประเทศเพื่อนำไปสู่การบริหารงานที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ด้วยการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารประเทศให้มากที่สุด (สุวิทย์ เมษินทรีย์, 2559, หน้า 1) ซึ่งการที่จะนำพาประเทศไทยไปสู่ยุค 4.0 มีปัจจัยเป็นจำนวนมากประกอบกับปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งก็คือว่าเป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน คือ การพัฒนาทางด้านทรัพยากรมนุษย์หรือประชาชนคนไทย ตามการศึกษาเกี่ยวกับ “ทิศทางการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ “Thailand 4.0” ของวารสาร HR Society Magazine (2559, หน้า 1-3) พบว่า สำหรับการศึกษาประเทศเรียกเข้าไปสู่ยุค 4.0 นั้น เป็นยุคที่จะต้องมีการแข่งขันกันสูง มีการปรับปรุงพัฒนาผลิตภัณฑ์โดยใช้นวัตกรรม ใช้ความคิดสร้างสรรค์ ใช้เทคนิคการบริหารงานด้วยการอาศัยสื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อสังคมออนไลน์ สื่ออินเทอร์เน็ต เข้ามามีส่วนร่วมให้เพิ่มมากขึ้น ส่วนกระทรวงศึกษาธิการจึงได้มีการเชิญสถาบันทางการศึกษาต่างๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เข้ามาเสวนาและมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการบริหารงานทางด้านการศึกษาใน ไทยแลนด์ 4.0 รวมทั้งร่วมกันจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปีพุทธศักราช 2560 ถึงพุทธศักราช 2574

ประกอบกับตามแผนยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย (2556) ดังกล่าว ทั้ง 5 ด้าน เมื่อนำมาประกอบกับการพิจารณาร่วมกับทิศทางการบริหารงานทางด้านการศึกษาในไทยแลนด์ 4.0 ที่กระทรวงศึกษาธิการ (2559) จำนวน 6 ด้าน ที่ได้เชิญนักวิชาการและผู้ที่เกี่ยวข้องมาทำการเสวนา ทำให้ผู้วิจัยพบประเด็นปัญหาที่สำคัญของการพัฒนาทางด้านการบริหารการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยเพื่อนำไปสู่ไทยแลนด์ 4.0 ในด้านการบริหารการศึกษา คือ

1. ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ พบว่า มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยได้มีการกำหนดให้การบริหารหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ จะต้องมีการปฏิบัติให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติที่ต้องมีการเน้นให้เกิดการปฏิรูป คือ หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนจะต้องมีการคำนึงถึงความแตกต่างเฉพาะบุคคล และจะต้องมีการจัดจำนวนหน่วยกิตหรือชั่วโมงเรียนให้มีความเหมาะสมกับผู้เรียน มีการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเอง แต่สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจากพบว่า ไม่สามารถที่จะค้นคว้าหาวิชาการเรียนที่เหมาะสมได้ เนื่องจากมีข้อจำกัดของการจัดทำหลักสูตรที่ไม่เพียงพอ มหาวิทยาลัยซึ่งจะต้องมีการเร่งขยายหลักสูตร เช่น หลักสูตรสาขาวิชาภาษาบาลีและพระพุทธศาสนาในระดับสูงในระดับมหาบัณฑิตและดุษฎีบัณฑิต เพื่อทำให้นักศึกษาและผู้เรียนได้มีความรู้ในพระพุทธศาสนาให้ลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น น่าจะเป็นการ ต่อยอดให้เกิดการพัฒนาไปสู่ความเป็นเลิศของวิชาพระพุทธศาสนาในอนาคตได้ (มหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2556, หน้า 31-32)

2. ด้านการผลิตและพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา พบว่า ปัญหาทางด้านบุคลากร อาจารย์ประจำยังไม่เพียงพอกับจำนวนนักศึกษาที่มีอยู่ เช่น ในปีการศึกษา 2554 มีนักศึกษาทั้งสิ้น 13,481 รูป/คน มีอาจารย์ประจำ รวมทั้งสิ้น 165 รูป/คน ซึ่งเมื่อเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ อาจารย์ต่อนักศึกษา = 1:25 ซึ่งมหาวิทยาลัยจะต้องมีอาจารย์ประจำรวมทั้งสิ้นประมาณ 528 รูป/คน โดยเฉพาะอาจารย์ประจำวิทยาเขตและวิทยาลัยในต่างจังหวัด ปัญหาดังกล่าวนี้ มีความสอดคล้องกับปัญหาที่กระทรวงศึกษาธิการได้มีการระบุไว้ว่า ปัจจุบันมีการขาดแคลนครูและบุคลากรทางการศึกษา จึงทำให้เกิดปัญหาทางด้านการจัดการศึกษาที่ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ครูไม่สามารถสอนในวิชาที่ตนเองถนัดได้และในการบรรจุครูก็มีการบรรจุครูที่ไม่ตรงต่อวุฒิการศึกษาที่ได้ร่ำเรียนมา (มหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2556, หน้า 21-22)

3. ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา พบว่า มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยจะต้องมีการพัฒนาในหลายด้าน เช่น ควรจะต้องมีการพัฒนาหลักสูตรให้ได้เป็นไปตามมาตรฐานและทุกหลักสูตรจะต้องเป็นไปในทิศทางเดียวกัน รวมไปถึงควรจะต้องมีการพิจารณาว่านิสิตนักศึกษาทั้งศิษย์เก่าและศิษย์ใหม่ จะสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการสมัครงาน การสัมภาษณ์งาน หรือการนำไปสู่การใช้ในชีวิตจริงได้หรือไม่ ด้วยการจัดประเมินโดยใช้หลัก PDCA เป็นต้น อีกครั้งคณะและวิทยาเขตของมหาวิทยาลัย จะต้องมีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ที่จะต้องตอบสนองต่อพัฒนาการเรียนรู้ ใน 5 ด้านคือ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านความรู้ ด้านปัญญา ด้านความสัมพันธ์ และความด้านความรับผิดชอบต่อสังคมตลอดจนการสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศต่างๆ เป็นต้น (มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2556, หน้า 21-22)

4. ด้านการผลิตงานวิจัย พบว่า มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้มีการให้ความสำคัญกับการผลิตและพัฒนากำลังคนและงานวิจัย แต่ก็ยังมีประสบปัญหาที่สำคัญหลายด้าน เช่น การจัดระบบการวิจัยที่ยังขาดการนำพระพุทธศาสนาเข้ามามีส่วนร่วมในการวิจัยต่างๆ การพิมพ์เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยที่ยังขาดการนำเผยแพร่ในระดับนานาชาติหรือระดับชาติ และการผลิตการวิจัย เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาสถาบันทางการศึกษาและในระดับชาติ เป็นต้น (มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2556, หน้า 22-23)

5. ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร พบว่า (1) ปัญหาเทคโนโลยีทางการศึกษาโดยส่วนใหญ่ คือ ปัญหาความไม่พร้อมของครูผู้สอน เพราะการจะพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ทางด้านต่างๆ จำเป็นจะต้องมีการนำเอาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) ประเภทต่างๆ เข้ามาใช้ อีกทั้ง สถานศึกษามีการขาดแคลนงบประมาณที่จะนำมาใช้ในการพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนประเภทต่างๆ หรือการพัฒนาสื่อการเรียนรู้อินเทอร์เน็ตเป็นต้น และ (2) ปัญหาความเจริญทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่ได้รับการพัฒนาอย่างรวดเร็วและกว้างขวางการเรียนการสอนทางไกลและการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนมากขึ้น แต่

มหาวิทยาลัยยังพัฒนาช้า เพราะบุคลากรมีการพัฒนาทางด้าน ICT เพื่อการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นการจัดทำสื่อ การเรียนการสอนในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์น้อย เป็นต้น(มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2556, หน้า 29)

6. ด้านการบริหาร พบว่า มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ยังประสบปัญหาเกี่ยวกับการปรับโครงสร้างและกลไกการบริหารที่จะทำให้เกิดความสะดวกรวดเร็วในการบริหารจัดการ เนื่องจากปัญหาทางด้านกฎระเบียบข้อบังคับต่างๆ ที่ยังไม่เหมาะสม เช่น การบริหารงบประมาณ การบริหารงานทางด้านบุคลากร การบริหารงานทางด้านวิชาการ ตลอดจนการตรวจสอบและดำเนินการภายในอาคาร ที่ยังไม่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนที่ไม่เกิดประสิทธิภาพ เพราะการจัดทำยุทธศาสตร์ ยังขาดการนำเอาปัจจัยดังกล่าวเข้ามาพิจารณาร่วม ใช้การกำหนดแผนยุทธศาสตร์ของขนาดต่างๆ รวมไปถึงการขาดการประเมินทั้งภายในและภายนอกจากหน่วยงานที่ตรวจสอบคุณภาพของมหาวิทยาลัยในระดับสากล เป็นต้น (มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2556, หน้า 17-18)

จากการศึกษาที่มาและสภาพปัญหาดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยมีตั้งใจที่จะทำการศึกษาเรื่อง อนาคตภาพการบริหารการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ตามแนวยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาการศึกษาไทยแลนด์ 4.0 ใน 6 ด้าน คือ (1) ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ (2) ด้านการผลิตและพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา (3) ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา (4) ด้านการผลิตงานวิจัย (5) ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร และ (6) ด้านการบริหาร เพื่อนำไปสู่การเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณากำหนดเป็นยุทธศาสตร์ในการบริหารงานทางด้านบริการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยที่มีประสิทธิภาพต่อไปในอนาคตได้สูงสุด

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการบริหารการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยตามแนวยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาการศึกษาไทยแลนด์ 4.0

2.2 เพื่อพัฒนาอนาคตภาพการบริหารการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ตามแนวยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาการศึกษาไทยแลนด์ 4.0

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1) สามารถนำผลการวิจัยไปพัฒนา และวางแผน ปรับปรุง แก้ไขการจัดการเรียนการสอน พัฒนาบุคลากรทางการศึกษา และผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานในอนาคตต่อไป

2) ได้ผลการประเมินและรับรองอนาคตภาพการบริหารการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ตามแนวยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาการศึกษา ไทยแลนด์ 4.0 สามารถไปปรับกลยุทธ์การบริหารจัดการมหาวิทยาลัยตามความเหมาะสม

วิธีการดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาถึงสภาพปัญหาการบริหารการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยตามแนวยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาการศึกษาไทยแลนด์ 4.0 ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ถึงสภาพปัญหา จากการค้นคว้าจากเอกสาร บทความ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยตามแผนยุทธศาสตร์ที่ได้กำหนดไว้ โดยแบ่งออกเป็น 6 ด้าน คือ ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ด้านการผลิตและพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา ด้าน

การประกันคุณภาพการศึกษา ด้านการผลิตงานวิจัย ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร และด้านการบริหาร

ขั้นตอนที่ 2 การวิจัยอนาคต (Future Research) ในรูปแบบเดลฟาย (Ethnographic Delphi Futures Research) จะมีทั้งหมด 3 ครั้งตามรูปแบบการวิจัยอนาคต (Future Research) คือ

2.1 ขั้นตอนวิธีดำเนินการวิจัย ครั้งที่ 1

การสัมภาษณ์ จะทำการชี้แจงให้ผู้เชี่ยวชาญทราบถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย และให้คำมั่นสัญญากับผู้เชี่ยวชาญว่า ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ทั้งหมด ผู้วิจัยจะไม่เปิดเผยแหล่งที่มาของข้อมูล ไม่แสดงชื่อนามสกุล ตำแหน่ง และบทบาทหน้าที่ของผู้เชี่ยวชาญ หลังจากนั้น ผู้วิจัยขออนุญาตบันทึกถ้อยคำที่ได้จากการสัมภาษณ์ลงในแบบบันทึกถ้อยคำ บันทึกเทปเสียงและให้ผู้เชี่ยวชาญยินยอมด้วยวาจา หากมีผู้เชี่ยวชาญบางรายไม่ประสงค์ให้บันทึกเทปและถอดเทป ผู้วิจัยจึงจะใช้วิธีการทบทวน คำตอบหรือเน้นย้ำข้อความที่ได้จากการสัมภาษณ์เพื่อยืนยันความถูกต้องของข้อมูลในช่วงการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบปลายเปิดและไม่ชี้นำ (non-directive, open-ended) โดยผู้วิจัยได้กำหนดหัวข้อเกี่ยวกับอนาคตภาพการบริหารการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย และมีการแบ่งช่วงสัมภาษณ์ออกเป็นช่วง ๆ โดยแบ่งตามหัวข้อที่สัมภาษณ์ และหากผู้วิจัยมีข้อสงสัย จะทำการสอบถามในประเด็นที่สงสัยเพิ่มเติม

ทำการสรุปการตอบข้อคำถามของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดลงในแบบจดบันทึก เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลถึงความสอดคล้องและไม่สอดคล้องกันในประเด็นต่าง ๆ แล้วทำการสรุปเป็นภาพรวมเพื่อนำไปสู่ขั้นตอนของการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในครั้งต่อไป

2.2 ขั้นตอนวิธีดำเนินการวิจัย ครั้งที่ 2 ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม เรื่อง อนาคตภาพการบริหารการศึกษาของมหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย ตามแนวยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาการศึกษาไทยแลนด์ 4.0 ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่มาจากกรสรุปความคิดเห็นและสรุปข้อมูลที่ได้รับจากผู้เชี่ยวชาญในครั้งที่ 1 แล้วนำข้อมูลดังกล่าวมาทำการจัดกลุ่มออกเป็น 6 กลุ่มตามตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา คือ ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ด้านการผลิตและพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ด้านการผลิตงานวิจัย ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร และด้านการบริหาร ซึ่งในแต่ละด้านผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้ทำการสรุปมาสร้างเป็นข้อคำถาม และใช้ระดับการประเมินค่า 5 ระดับในรูปแบบ Likert Scale เป็นตัวชี้วัดเพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญได้ทำการตอบ แบบสอบถามฉบับดังกล่าวต่อไป

2.3 ขั้นตอนวิธีดำเนินการวิจัย ครั้งที่ 3 - ผู้วิจัยนำข้อสรุปข้อคำถามต่าง ๆ ที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดได้ทำการให้คะแนนไว้ เพื่อไปหาผู้เชี่ยวชาญได้รับทราบถึงผลคะแนน และสอบถามว่า ผู้เชี่ยวชาญจะทำการยืนยันถึงผลการสัมภาษณ์ จะทำการขอเหตุผลว่าเป็นเพราะเหตุผลประกอบ เพื่อนำไปสู่การพิจารณา ร่วมกับผู้เชี่ยวชาญทางอื่น ๆ ในการเพิ่มหรือการลดคะแนนข้อคำถามที่เกี่ยวข้องกับอนาคตภาพการบริหารการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ในขั้นตอนต่อไป และสุดท้าย จะทำการหาฉันทมติร่วมกันของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 17 รูป/คน เพื่อให้คำตอบที่มีความถูกต้องหนึ่งเดียว เพื่อนำไปสู่การสร้างเป็นอนาคตภาพการบริหารการศึกษาของมหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย ตามแนวยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาการศึกษาไทยแลนด์ 4.0 ที่มีความสมบูรณ์มากที่สุด

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นตอนการเขียนอนาคตภาพ

ผู้วิจัยนำข้อสรุปข้อคำถามต่าง ๆ ที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดได้ทำการให้คะแนนไว้ มาวิเคราะห์สังเคราะห์โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Mean), ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และค่าร้อยละ เพื่อนำไปสู่การสร้างเป็นอนาคตภาพการบริหารการศึกษาของมหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย ตามแนวยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาการศึกษาไทยแลนด์ 4.0 ที่มีความสมบูรณ์มากที่สุด

ผลการวิจัย

5.1 ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ มหาวิทยาลัย ควรจะต้องทำการศึกษาและทำการปรับปรุงหลักสูตรที่เป็นภาคภาษาอังกฤษให้เพิ่มมากขึ้น และจะต้องมีการเพิ่มเติมหลักสูตร ที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของนักศึกษา และผู้ที่สนใจทั่วไป โดยใช้วิธีการต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วม เช่น การส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ให้นักศึกษา และบุคคลภายนอกเข้าใจถึงหลักสูตรที่เปิดสอนในมหาวิทยาลัย หรือการนำเสนอว่ามหาวิทยาลัยไม่ใช่สถานศึกษาสำหรับพระภิกษุสงฆ์เท่านั้น แต่บุคคลทั่วไปสามารถที่จะเข้ามาทำการศึกษาได้ และจำเป็นจะต้องมีการพัฒนาหลักสูตรที่ตอบสนองต่อความต้องการขององค์กรต่างๆ ในอนาคต เพื่อให้บัณฑิตที่จบมาและไม่มียานพาหนะ สามารถนำไปประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.2 ด้านการผลิตและพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา มหาวิทยาลัย ควรฝึกอบรมและส่งเสริมให้บุคลากรทางการศึกษา รุ่นใหม่และบุคลากรทางการศึกษา รุ่นเก่า นำเอานวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา เข้ามาใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้เพิ่มมากขึ้น มีจัดทำแผนการผลิตและพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา ที่เหมาะสม และเป็นรูปธรรม มีการควบคุมจรรยาบรรณของบุคลากรทางการศึกษา ผู้สอนทั้งที่เป็นบุคลากรทางการศึกษา รุ่นใหม่และบุคลากรทางการศึกษา รุ่นเก่า มีการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีแผนการศึกษา ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนเหมาะสม จะมีแนวทางในการพัฒนาได้ เช่น กระบวนการผลิตและพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา ที่มีความเข้มงวดมากยิ่งขึ้น การคัดเลือกบุคลากรทางการศึกษา ที่จะต้องถูกต้องตามสาขาวิชาเอกที่จบมา การอบรมบุคลากรทางการศึกษา การลดภาระงานของบุคลากรทางการศึกษา โดยใช้วิธีการยกเลิกการตรวจสอบจากเอกสาร แต่ใช้วิธีการ จากการนำศึกษานิเทศก์เข้ามาประเมินบุคลากรทางการศึกษา ในระหว่างการจัดการเรียนการสอนโดยตรง และสอดคล้องกับมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้มีการกำหนดมาตรฐานด้านการผลิตและพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา ด้วยการกำหนดกรอบนโยบายการพัฒนาการศึกษา

5.3 ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ควรมีความต่อเนื่องทั้งในส่วนกลาง และส่วนวิทยาเขต มีการจัดทำแผนการประกันคุณภาพและการพัฒนามาตรฐานการศึกษาอย่างครบถ้วน มีการสร้างเครือข่ายเพื่อเพิ่มการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรให้พร้อมที่ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ควรปรับปรุงมาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรีที่ใช้ในปัจจุบันที่ให้ความเหมาะสม โดยเฉพาะบุคลากรสายวิชาการในระดับปริญญาเอก มีแผนสนับสนุนงบประมาณในการจ้างบุคลากรทางสายวิชาการ โดยเฉพาะในระดับปริญญาเอก และมีระบบการประกันคุณภาพที่เป็นไปด้วยประสิทธิภาพ สอดคล้องกับการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ (2559) ที่พบว่า การประกันคุณภาพการศึกษา จะต้องเน้นที่การประเมินครู การประเมินระบบการศึกษาต่อในแต่ละระดับ การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน และการประเมินสถานศึกษาในยุคไทยแลนด์ 4.0 สามารถประเมินได้จากปัจจัยที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่ (1) บุคลากรทางการศึกษา (2) ตัวชี้วัด (3) การประเมินจากบุคลากรภายนอกหรือศึกษานิเทศภายนอก เป็นต้น

5.4 ด้านการผลิตงานวิจัย มหาวิทยาลัยต้องส่งเสริมการจัดทำวิจัยให้เพิ่มขึ้น ทั้งในงานวิจัยของนักศึกษา และงานวิจัยของอาจารย์ที่ทำงานประจำอยู่ในมหาวิทยาลัย อีกทั้งควรเผยแพร่งานวิจัยที่มีอยู่ให้เพิ่มมากขึ้นทั้งในระดับชาติและระดับสากล และอาศัยความร่วมมือจากสถาบันอื่นๆ ในการจัดหาทุนพร้อมจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ตลอดจนส่งเสริมความรู้ในการจัดทำวิจัยให้กับคณะครูอาจารย์นักศึกษาเพื่อให้งานวิจัยมีคุณภาพและเป็นที่ยอมรับในระดับสากล

5.5 ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร มหาวิทยาลัย ควรส่งเสริมการใช้ เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร เพื่อการศึกษาเพิ่มมากขึ้น พัฒนาระบบ เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ มีการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ระบบ เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร กับ

บุคลากรทุกระดับ และการจัดทำตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับ เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร เพื่อการศึกษา อย่างถูกต้อง และเหมาะสม

5.6 ด้านการบริหาร มหาวิทยาลัย จะต้องจัดทำโครงการการอบรมให้กับบุคลากรในด้านการ วิชาการให้เพิ่มขึ้น เน้นกระบวนการทางด้านการจัดการฝึกอบรม เพื่อสนับสนุนด้านการบริการวิชาการ อาศัย ความร่วมมือกับชุมชนที่มีอยู่ร่วมกันวางแผนและพัฒนาด้านการบริการวิชาการ ปรับปรุงและพัฒนาการ บริหารจัดการต่างๆ ของมหาวิทยาลัย ให้ก้าวหน้า และก้าวหน้า มีการจัดทำแผนพัฒนาการบริหารจัดการ โดย ให้มีแผนในองค์กรทุกๆ ระดับ เพื่อทำให้เกิดการผลิตนักบริหารมืออาชีพ ที่มีคุณภาพ มีประสิทธิภาพ ก้าวทัน ต่อไทยแลนด์ 4.0 มีการเตรียมบุคลากรทุกระดับให้มีความพร้อมต่อการบริหารการศึกษาของมหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัยตามแนวยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาการศึกษาไทยแลนด์ 4.0 และวางแผนและปรับ นโยบายของมหาวิทยาลัยให้สอดคล้องต่อการบริหารการศึกษาตามแนวยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาการศึกษา ไทยแลนด์ 4.0 ให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้เป็นหัวข้อ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การผลิตหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ใหม่ มีรูปแบบขั้นตอนและกระบวนการ คือ การ ดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์และแผนแม่บทที่มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยที่กำหนดและจัดทำขึ้นมา มุ่งเน้นการวิเคราะห์ข้อมูลจากโครงการต่างๆ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยได้มีกำหนด และการพิจารณา ตามคำขอการเปิดสาขาวิชาต่างๆ จะเป็นหลักสูตรใหม่หรือหลักสูตรเก่าที่ต้องการปรับปรุงและพัฒนาเพิ่มเติม ซึ่งหากหลักสูตรบางหลักสูตร ยังไม่ได้มีการบรรจุไว้ในแผนการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามที่ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยได้กำหนด สาขาวิชาต่างๆ ที่ทำการขอหลักสูตร ควรมีการนำเสนอข้อมูล รายละเอียดภายในหลักสูตรอย่างถูกต้องครบถ้วน เพื่อนำไปสู่การจัดตั้งคณะกรรมการฯ เพื่อพิจารณาหลักสูตร และกระบวนการเรียนรู้ ในขั้นตอนต่อไป

2. ด้านการผลิตและพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา ควรมีการกำหนดกรอบแนวทางการผลิตและ พัฒนาบุคลากรทางการศึกษา เพื่อแก้ปัญหาคุณภาพการศึกษา และใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการจัดทำ แผนการผลิตและพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และสังคมที่ เปลี่ยนแปลงไป ส่วนการดำเนินการผลิตครู ควรมีการเปิดหลักสูตรที่มุ่งเน้นการสอนทางด้านคุณธรรมจริยธรรม ที่จะต้องสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยกำหนดขึ้น และควรจะทำให้ มีหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาให้มากกว่า 30 หน่วยกิต เพื่อให้วิชาที่ทำการสอนในปัจจุบันและ อนาคต มีการนำหลักธรรมมาใช้ประกอบกับการพัฒนาความรู้ควบคู่กับพื้นฐานของการปฏิบัติจริง

3. ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ควรมี ความต่อเนื่องทั้งในส่วนกลางและส่วนวิทยาเขต ควรมีการทำการประกันคุณภาพและการพัฒนามาตรฐาน การศึกษาที่เน้นจุดมุ่งหมายของบุคลากรอย่างครอบคลุม เช่น ด้านการผลิตบัณฑิต ด้านการวิจัย รวมไปถึงด้าน การมีส่วนร่วมของผู้เรียนและบุคลากรในการปฏิบัติตามกลยุทธ์ที่กำหนดอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ มีความ สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ ปรัชญา ปณิธาน วัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัย มีการกำหนดตัวบ่งชี้ตามแผน กลยุทธ์และแผนประจำปี ด้วยการเน้นจุดเด่น หรือความเชี่ยวชาญเฉพาะของสถานศึกษาหรือที่เรียกว่าอัตลักษณ์ของสถานศึกษา ตลอดจนควรวางแผนสนับสนุนงบประมาณในการจ้างบุคลากรทางสายวิชาการ โดยเฉพาะในระดับปริญญาเอกให้เพิ่มมากขึ้น

4. ด้านการผลิตงานวิจัย การกำหนดยุทธศาสตร์การวิจัย ควรมีการกำหนดยุทธศาสตร์ของการวิจัย คือ (1) ผลงานวิจัยที่ตอบสนองปัญหาของชุมชน สังคม และอนุภูมิภาค (research impact) (2) ผลงานวิจัยที่ตีพิมพ์ในวารสารนานาชาติที่มีผลกระทบ (impact) สูงและได้รับการอ้างอิง (research publications & citations) (3) ผลงานสร้างสรรค์ ผลงานวิจัยที่สร้างองค์ความรู้ใหม่ หรือที่เป็นนวัตกรรม และนำไปสู่การเผยแพร่วิชาการพระพุทธศาสนา ดังนั้น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ควรมีการปรับปรุงและพัฒนาศักยภาพการทำงานวิจัยของอาจารย์และนักวิจัยให้มีคุณภาพและมาตรฐานให้สูงขึ้น รวมทั้งบูรณาการทำงานวิจัยเพื่อเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถในการแข่งขัน มีการเพิ่มศักยภาพด้านทรัพยากรและเงินลงทุนสนับสนุนการวิจัย และมีการเพิ่มขีดความสามารถในการเผยแพร่ผลการวิจัย/งานสร้างสรรค์ในระดับชาติและนานาชาติให้มากที่สุด

5. ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร ควรมีการส่งเสริมการเรียนการสอนที่ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ ได้มีการดำเนินการ มีภาระงานที่จัดอบรมคอมพิวเตอร์เพื่อให้บริการแก่นักศึกษา อาจารย์ บุคลากร ในด้านการเรียนการสอน การค้นคว้าหาความรู้ และได้ร่วมมือกับฝ่ายเทคโนโลยีการศึกษาในการติดตั้งอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนภายในห้องคอมพิวเตอร์ ซึ่งการพัฒนาบุคลากรที่ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศได้รับผิดชอบนั้น ได้รับการจัดสรรงบประมาณในการส่งเสริม พัฒนาบุคลากรภายในมหาวิทยาลัย พร้อมกันนี้ยังมีการจัดอบรมเพิ่มทักษะการใช้งานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อประโยชน์ในการเตรียมความพร้อมทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศให้กับนักศึกษา โดยได้จัดอบรมเพื่อพัฒนาสื่อการเรียนการสอนสำหรับอาจารย์ รวมทั้งพัฒนาทักษะการทำงานให้กับนักศึกษา เพื่อความพร้อมใช้ของบัณฑิต และควรมีส่งเสริมการใช้ ICT เพื่อการศึกษาเพิ่มมากขึ้น ควรพัฒนาตัวชี้วัดระบบ ICT เพื่อเป็นที่ยึดคล้องกับการพัฒนาไทยแลนด์ 4.0 และสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ที่มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยกำหนด หรือใช้ระบบออนไลน์ให้เพิ่มมากขึ้นต่อไปในอนาคต

6. ด้านการบริหาร ควรมีการดำเนินการด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ เริ่มต้นควรจะต้องทำการสำรวจถึงความต้องการของนักศึกษา ความต้องการจากผู้สอน และความต้องการจากบุคลากรที่เกี่ยวข้องในทุกภาคส่วน เช่น การสำรวจถึงตำราที่มีอยู่ในปัจจุบัน มีเพียงพอต่อการให้บริการหรือไม่ และหากมีไม่เพียงพอ อาจมีการจัดกระบวนการบริหารงานโดยใช้วิธีการทางเทคโนโลยีทางการศึกษามาใช้ เช่น การจัดทำตำราเรียนแบบอิเล็กทรอนิกส์ให้เพิ่มมากยิ่งขึ้น รวมไปถึงการส่งเสริมและสนับสนุนให้อาจารย์ใช้สื่อออนไลน์และ/หรือนวัตกรรมการเรียนการสอนแบบ E-Learning ผสมผสานกับการสอนในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนในยุคการศึกษาไทยแลนด์ 4.0 ให้เพิ่มมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยในครั้งนี้ พบว่า

1. มิติด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ คือ ควรมีการปรับพื้นเนื้อหาหลักสูตรของมหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย ให้สอดคล้องกับสภาวะการเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียนโดยเฉพาะ แต่ก็ยึดมั่นในการนำหลักพระพุทธศาสนาเป็นแก่นและเป็นแกนของหลักสูตรอยู่ โดยหากกลุ่มผู้เรียนเป็นกลุ่มผู้สูงวัย มหาวิทยาลัยอาจจะพัฒนาเป็นหลักสูตรระยะสั้น เพื่อให้เหมาะกับกลุ่มผู้เรียน กลุ่มพระสงฆ์หรือกลุ่มคณะสงฆ์หรือกลุ่มผู้สูงวัย เพื่อรองรับกลุ่มประชากรที่จะเข้ามาศึกษาให้มากขึ้น

2. มิติทางด้านผู้สอน คือ มหาวิทยาลัยควรจะต้องพัฒนาศักยภาพของผู้สอนจากผู้สอน ผู้บรรยาย มาเป็นผู้แนะนำ คือ ปรับมิติของผู้สอน บทบาทของผู้สอน และตัวผู้สอนเองนอกจากมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ

ในเชิงลึก ในด้านเนื้อหาแล้ว จะต้องมียุทธศาสตร์ในเรื่องของการคิด การวิเคราะห์ การเรียนรู้ ให้ตอบรับกับพฤติกรรมของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

3. มิติด้านการเรียนรู้ คือ มหาวิทยาลัยควรปรับสถานที่เรียน อาจจะเปลี่ยนห้องเรียน ห้องสอน ห้องบรรยาย เป็นพื้นที่การเรียนรู้ คือ เรียนรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา อาจจะย้อนกลับไปหาอดีต สมัยก่อนเรียนตามโคนต้นไม้ แต่ในปัจจุบันมี wifi ในทุกพื้นที่ เพื่อให้ตอบรับกับพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน เกิดผลการเรียนรู้ตามกระบวนการการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

4. มิติด้านการจัดการศึกษา คือ เน้นการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม แบบมีความร่วมมือ เช่น การทำ MOU การจัดการศึกษาต่อไปอาจไม่ใช่แบบเอกเทศ แต่จะเป็นการร่วมมือกับภาคส่วนต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นคณะสงฆ์ สถาบันการศึกษาอื่นๆ สถาบันทางสังคม ภาคประชาชน หรือชุมชน เพราะฉะนั้น มหาวิทยาลัยจะต้องไปทำความร่วมมือกับภาคส่วนต่างๆ ให้มากยิ่งขึ้น

5. มิติของบัณฑิต คือ บัณฑิตจะต้องมีความรู้ ความเชี่ยวชาญในหลักพระพุทธศาสนา ทั้งในระดับชาติและนานาชาติได้ และมีความรู้เชิงลึกในหลักพระพุทธศาสนา มีความเชี่ยวชาญในหลักพระพุทธศาสนา มีทักษะ มีสมรรถนะทางด้านภาษา ต่อไปภาษาต่างประเทศ จะเป็นภาษาสำคัญ เพราะฉะนั้น ต้องมีความรู้มากกว่า 2 ภาษา ภาษาไทย ภาษาอังกฤษก็พื้นฐาน และภาษาจีน เป็นต้น

บรรณานุกรม / เอกสารอ้างอิง (เฉพาะที่มีอ้างอิงในบทความวิจัยเท่านั้น)

- กาญจน์วริษฐา ชูกำลัง. (2558). *แนวทางการพัฒนาครูด้านวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ณรงค์ชัย เพ็งสฤติย์. (2552). *รูปแบบการเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง*. วิทยานิพนธ์. สาขาการพัฒนาศึกษาปริญญาโท. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ทีมวิชาการและคณะทำงาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). *การพัฒนาประสิทธิภาพของการบริหารงานบุคคลสู่การขับเคลื่อนปฏิรูปการศึกษาในภูมิภาคอย่างยั่งยืน*. สำนักงานพัฒนาระบบการบริหารงานบุคคลและนิติการ. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กระทรวงศึกษาธิการ.
- อรรถ บัวศรี. (2503). *ทฤษฎีหลักสูตร (ภาค ๒)*. กรุงเทพมหานคร : โครงการพัฒนาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- พระมหาสหัส คำคุ้ม. (2559). *การพัฒนาแบบการบริหารมหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยที่มีประสิทธิผล*. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย. ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 ประจำเดือน มกราคม-เมษายน 2559.
- มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. (2556). *แผนกลยุทธ์มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ระยะ 10 ปี (พ.ศ. 2556 - 2565)*. ได้รับอนุมัติจากสภามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยในคราวประชุมครั้งที่ 5 วันที่ 28 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2556.
- วสันต์ ปานทอง. (2556). *รูปแบบการพัฒนาครูเพื่อศิษย์ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา*. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ปีที่ 15 ฉบับพิเศษ พุทธศักราช 2556. นิตยสารระดับการศึกษาคุรุภัณฑ์. สาขาวิชาการศึกษา. ภาควิชาบริหารและพัฒนาการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สงัด อุทรานันท์. (2547). *พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร*. กรุงเทพมหานคร : วงเดือนการพิมพ์

- ธนกร หวังพิพัฒน์วงศ์. *การประยุกต์ไอซีทีเพื่อการศึกษา ICT for Education*. 9 พฤศจิกายน 2559, <www.bu.ac.th/knowledgecenter/epaper/july_dec2004/thanakom.pdf>
- สุวิทย์ เมษินทรีย์. (2559). *ประเทศไทย 4 ทำไมและอย่างไร*. 9 พฤศจิกายน 2559, <<http://www.drborworn.com/article/detail.asp?id=16223>>
- Katrin Kalamees. (2013). *The Taba-Tyler Rationales*. Journal of the American Association for the Advancement of Curriculum Studies-Volume 9.
- Tichy and Devanna, M.A. (1990). *Transformational leader*. New York : McGraw-Hill.

คำขอบคุณ

ดุชนิพนธ์เล่มนี้เสร็จสมบูรณ์ลงได้ด้วยความรู้ความช่วยเหลือและแนะนำอย่างดียิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดำรงค์ เบญจศิริ ที่ได้ให้คำปรึกษาแนะนำข้อคิดเห็นต่างๆในการทำงานวิจัยตลอดจนการแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆมาโดยตลอดผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงประโยชน์และคุณค่าของงานวิจัยในครั้งนี้คงเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัยในอนาคตต่อไป